

МУЛОҲИЗОТИ ҶАМЪБАСТӢ ДОИР БА ГУЗОРИШИ ДАВРИИ ДУЮМИ ТОҶИКИСТОН

Кумитаи ҳуқуқи инсон

Иҷлосияи 108

8-26 июли 2013

Банди 6 рӯзнома

Баррасии гузоришҳои пешниҳодкардаи кишварҳои аъзо тибқи моддаи 40
Паймон

Мулоҳизоти ҷамъбастӣ доир ба гузориши даврии дуюми Тоҷикистон

1. Кумита гузориши даврии дуюми Тоҷикистонро (CCPR/C/TJK/2) дар нишасти 2982-юм ва 2983-юми худ (CCPR/C/SR.2982 ва CCPR/C/SR.2983), ки 9 ва 10 июли соли 2013 баргузор гардиданд, баррасӣ кард. Дар нишасти 3002-юм (CCPR/C/SR.3002), ки 23 июли соли 2013 баргузор гардид, Кумита мулоҳизоти ҷамъбастии зерини худро қабул кард.

А. Муқаддима

2. Кумита пешниҳод гардидани гузориши даврии дуюми Тоҷикистон ва иттилооти дар он зикргардиро пазиروي менамояд. Кумита ба ҳайати намоёндагони олимақоми давлати узв барои муқоламаи муфид оид ба тадбирҳое, ки давлати узв дар тӯли давраи ҳисоботӣ бо мақсади татбиқи муқаррароти Паймон андешидааст, изҳори миннатдорӣ менамояд. Кумита ба давлати узв барои ҷавобҳои хаттии он (CCPR/TJK/Q/2/Add.1) тибқи рӯйхати масъалаҳои (CCPR/C/TJK/Q/2), ки бо ҷавобҳои шифоҳии ҳайати намоёндагон такмил карда шуданд, изҳори сипосгузори менамояд.

В. Ҷанбаҳои мусбат

3. Кумита тадбирҳои зерини қонунгузори ва институтсионалии андешидаи давлати узвро пазиروي (қабул) менамояд:

(i) Қабул гардидани Қонун «Дар бораи пешгирии зӯрвариҳои хонаводагӣ» дар соли 2013, ҳамчунин ворид намудани тағйирот ба Кодекси ҷиноятӣ дар соли 2012, ки ба он мафҳуми шиканча тибқи моддаи 1 Конвенсияи зидди шиканча ворид карда шуд ва баъзе тағйиру иловаҳои ба Кондекси муқофавии ҷиноятӣ дар соли 2010 воридкардашуда, ва

(ii) Таъсис додани ниҳоди (сохтори) Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар соли 2008.

С. Масъалаҳои асосие, ки боиси нигаронӣ (ташвиш) мебошанд, ва тавсияҳо

4. Бо дарназардошти моддаи 10 Конституцияи (Сарқонуни) давлати узв, ки тибқи он шартномаҳои байналмилалӣ нисбати қонунгузориҳои миллӣ бартарият доранд, Кумита аз он изҳори таассуф менамояд, ки дар мавриди он, ки судҳои миллӣ татбиқи муқаррароти Паймонро таъмин мекунанд,

далелҳо вучуд надоранд. Кумита ҳамчунин аз вучуд надоштани механизми миллии татбиқи мулоҳизоти Кумита дар доираи Протоколи иловагӣ, инчунин иҷро нагардидани тавсияҳое, ки ба давлати узв пешниҳод карда шуда буданд, изҳори нигаронӣ менамояд (моддаи 2).

Давлати узв бояд барои баланд бардоштани сатҳи огоҳӣ оид ба Паймон ва қобили татбиқ будани он дар доираи ҳуқуқи миллӣ дар байни судяҳо, адвокатҳо ва прокурорҳо, то ки муқаррароти он дар судҳои миллӣ ба инобат гирифта шаванд, тадбирҳои дахлдор андешад. Давлати узв бояд дар гузориши даврии минбаъдаи худ мисолҳои мушаххасу муфассали аз ҷониби судҳои миллӣ татбиқ гардидани Паймонро инъикос намояд. Ба давлати узв лозим аст, ки тамоми тадбирҳои зарурӣ, аз ҷумла тадбирҳои қонунгузорию андешад, барои татбиқи пурраи тавсияҳо ва мулоҳизоти Кумита механизмҳо (ниҳодҳо) таъсис диҳад.

5. Дар моҳи майи соли 2009 таъин гардидани нахустин Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонро ҳамчун иқдоми наҷиб арзёбӣ намуда, дар зимн Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки Ниҳоди Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон танҳо бо статуси (мақоми) «В»-и Кумитаи байналмилалӣ ҳамоҳангсозии муассисаҳои миллӣ пешбурд ва ҳифзи ҳуқуқи инсон маблағгузорӣ мешавад, бинобар он, ки ба он ба қадри зарурӣ кафолатҳои мустақилият дода нашудаанд ва он бо маблағгузорию кофӣ таъмин карда намешавад. Кумита ҳамчунин аз мустақил набудан ва ғайри самаранок будани Ниҳоди Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон изҳори ташвиш менамояд (моддаи 2).

Ба Давлати узв лозим аст, ки Ниҳоди (идораи) Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонро пурра бо Принципҳои Париж (қатъномаи Ассамблеяи Генералӣ 48/134, замима) мутобиқ гардонад ва онро бо маблағгузорию зарурӣ ва захираҳои инсонӣ таъмин намояд, то ки он тавонад ваколатҳои худро самаранок ва мустақилона иҷро кунад.

6. Кумита бо изҳори нигаронӣ зикр менамояд, ки занон ҳанӯз ҳам дар баҳши давлатӣ ба қадри кофӣ муаррифӣ нашудаанд, хусусан дар мансабҳои роҳбарӣ. Ғайр аз ин, Кумита аз вучуд надоштани иттилоот оид ба натиҷаҳои татбиқи Қонун «Дар бораи кафолатҳои давлатии ҳуқуқи имкониятҳои баробари мардон ва занон» дар бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ изҳори таассуф менамояд. Ниҳоят, Кумита аз дубора арзи вучуд намудани мафкура ва хурофоти патриархалӣ оид ба нақши занон дар оила ва дар ҷомеа изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 2, 3 ва 26).

Ба Давлати узв лозим аст, ки саъю кӯшишҳои худро ҷиҳати вусъат бахшидани иштироки занон дар бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ бештар намояд, аз он ҷумла тавассути андешидани тадбирҳои махсуси муваққатӣ оид ба татбиқи муқаррароти Паймон. Ғайр аз ин, ба Давлати узв лозим аст, ки татбиқи пурраи қонуни дар боло зикргардидаро таъмин намояд, ва дар гузориши даврии минбаъдаи худ оид ба натиҷаҳое, ки татбиқи Қонуни мазкур додааст, Кумитаро хабардор созад.

Илова бар ин, Давлати узв бояд ҷиҳати тағйир додани мафкура ва нуқтаи назари оқибмондаи (кӯҳнаи) мардум нисбати нақши занон дар ҷомеа ва оила тадбирҳои ҷиддӣ андешад.

7. Дар зимни баҳои баланд додан ба тадбирҳои андешидашуда оид ба мубориза бо зӯрварӣ нисбати занон, Кумита бо изҳори таассуф зикр менамояд, ки ҳанӯз ҳам гузоришҳо оид ба зӯрварӣ дар оила ворид мешаванд. Кумита изҳори нигаронӣ менамояд, ки ҳодисаҳои зӯрварӣ, аз ҷумла зӯрвариҳои ҷинсӣ пинҳон дошта мешаванд, ҷомеа дар маҷмӯъ ба зӯрвариҳои хонаводагӣ таҳаммулпазирӣ зоҳир менамояд. Кумита ҳамчунин изҳори таассуф менамояд, ки дар хусуси ҳодисаҳои зӯрварӣ дар оила, сарфи назар аз иродаи ҷабрдида, иттилоот вучуд надорад, чунин ҳодисаҳо дар доираи ўҳдадорихои вазифавӣ таҳқиқ карда намешаванд, ба ҷуз ҳолатҳои расонидани зарари вазнин ба саломатӣ (моддаҳои 2, 3 ва 7).

Ба Давлати узв лозим аст, ки ҷиҳати пешгирӣ ва мубориза бо ҳама гуна шаклҳои зӯрварӣ дар оила тамоми тадбирҳоро андешад.

(а) Ба Давлати узв лозим аст, ки ҷорабиниҳои худро оид ба баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли, хусусан, сарварони ҷомеаҳо ва пешвоёни мазҳабӣ, мардон ва занон, дар хусуси таъсири зиёновари зӯрварӣ дар оила нисбати занон вусъат бахшад.

(б) Ба Давлати узв лозим аст, ки ман асаби ноziри политсияи (милитсияи) масъули мубориза бо зӯрвариҳои хонаводагиро тавассути ҷудо намудани захираҳои дахлдор тақвият диҳад.

(с) Ба Давлати узв ҳамчунин лозим аст кафолат диҳад, ки ҳодисаҳои зӯрварӣ дар оила, сарфи назар аз дараҷаи вазнинии зарари расонидашуда дар доираи ўҳдадорихои мансабӣ таҳқиқ карда мешаванд, ва гунаҳгорон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд, дар сурати гунаҳгор доништа шудан, ба онҳо ҷазои сазовор дода мешавад ва товони зарари ҷабрдидагон расонидашуда ҷуброн карда мешавад.

(д) Он ҳамчунин бояд мавҷудияти миқдори кофии сарпаноҳҳои дорои захираҳои дахлдорро таъмин намояд.

8. Идома доштани мораторий ба ҷазои қатлро бо қаноатмандӣ зикр намуда, Кумита дар мавриди пешрафти оҳисти раванди бекор кардани ҷазои қатл дар Кодекси ҷиноятии Давлати узв изҳори таассуф менамояд (моддаи 6).

Ба Давлати узв лозим аст, ки саъю кӯшишҳои худро ҷиҳати аз Кодекси ҷиноятӣ хориҷ кардани ҷазои қатл ва ба тасвиб расонидани Протоколи иловагии дуюм ба Паймон мутобиқ ба иттилооти пешниҳодгардида бинобар тасмими президенти кишвар дар ин маврид.

9. Кумита дар мавриди афзудани шумораи ҳолатҳои ҳалокати шахсони аз озодӣ маҳрумшуда дар натиҷаи лату кӯб, инчунин вучуд надоштани тафтишоти самараноки чунин ҳодисаҳо ва танҳо баъзан пардохта шудани ҷуброн ба хешовандон изҳори нигаронӣ менамояд. Кумита ҳамчунин аз

чораҳои ғайриқаноатбахши барои ҳалли проблемаи бемории сил, ки аксаран сабаби асосии фавти шахсони дар ҳабсхона қарордошта мебошад ва нисбати шароити бади нигоҳдории маҳбусон дар муассисаҳои иҷроии ҷазо изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 6 ва 10).

Ба Давлати узв лозим аст таъмин намояд, ки тамоми ҳодисаҳои фавт дар ҳабсхонаҳо ҳамаҷониба ва бидуни таъхир таҳқиқ карда шаванд ва гунаҳгорон ба ҷавобгарӣ кашида шаванд, инчунин ба оилаҳои ҳалокшудагон ҷубронпулӣ пардохта шавад. Ба Давлати узв лозим аст, ки ҷиҳати пешгирӣ намудани ҳолатҳои фавт дар ҳабсхонаҳо бинобар бемории сил тадбирҳои самарабахш андешад ва барои аз байн бурдани ин зуҳурот чораҳои дахлдор андешад. Ба Давлати узв зарур аст, ки тадриҷан шароити нигоҳдории маҳбусонро дар ҳабсхонаҳо беҳтар созад ва оид ба шумораи маҳбусоне, ки дар ҳабсхонаҳо нигоҳдошта мешаванд, маълумоти оморӣ интишор намояд.

10. Кумита аз хабарҳо дар бораи ҳалокат ва ҷароҳат бардоштани шахсони ғайринизомӣ ҳангоми гузаронидани амалиёти махсус дар Хоруғ дар моҳи июли соли 2012 ва то ба ҳол ба анҷом нарасидани тафтишоти ин ҳодисаҳо изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 2, 6 ва 9).

Кумита Давлати узвро бо исрор даъват менамояд, ки саъю кӯшишҳои худро ҷиҳати ба анҷом расонидани тафтишоти ҳолатҳои ҳалокат ва ҷароҳат бардоштани шахсони ғайринизомиро ҳангоми гузаронидани амалиёти махсус ҷиҳати таъмини амният дар соли 2012 фаълтар гардонидани тафтишотро бо риояи стандартҳои байналмилалӣ таҳқиқот анҷом диҳад.

11. Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки рад гардидани пешниҳод намудани мақоми гуреза бинобар убури ғайриқонунии Сарҳади давлатӣ ё бо сабаби сари вақт аз ҷониби ҳадамоти сарҳадӣ ба мақомоти салоҳиятдор манзур нагардидани дархостҳо дар хусуси пешниҳод намудани паноҳгоҳ боиси боздошти гурезаҳо ва ҳатто бозгардонии онҳо мегардад, ки тибқи муқаррароти Паймон манъ мебошад. Кумита ҳамчунин аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки амалиёти зуд-зуди дастгиркунии гурезаҳо ва паноҳҷӯяндагони дар ноҳияҳои шаҳрӣ истиқоматкунанда бар хилофи қарорҳои Президент таҳти №325 ва №328 боиси рад гардидани дархостҳо оид ба пешниҳод намудани паноҳгоҳ, рад кардани додан ё тамдид намудани ҳуҷҷатҳои гурезаҳо ва ҳатто рондан ва бозгардонидани онҳо мегардад, ки хилофи моддаҳои 6 ва 7 Паймон мебошад (моддаҳои 6, 7 ва 12).

Ба Давлати узв лозим аст, ки принсипи маҷбурӣ ба ватан бознагардониданро бечунучаро риоя намояд. Он бояд таъмин намояд, ки дастрасӣ ба расмиёти пешниҳоди паноҳгоҳ, танҳо бо сабаби он ки гурезаҳо ғайриқонунӣ ба кишвар ворид шудаанд ё парвандаҳои (ҳуҷҷатҳои) онҳо сари вақт ба мақомоти салоҳиятдор манзур карда нашудаанд, манъ набошад ва қарорҳои манфӣ (рад) қабул карда

нашаванд. Ба Давлати узв лозим аст кафолат диҳад, ки маҳдудиятҳои озодии ҳаракат, ки дар Қарорҳои 325 ва 328 Президент муқаррар гардидааст, ҳеҷ гоҳ барои таҳти хатар қарор додани ягон шахсе бар хилофи моддаҳои 6 ва 7 Паймон истифода карда намемашаванд.

12. Кумита аз гузоришҳо дар хусуси ғайриқонунӣ берун кардан ва маҷбуранд ба ватан бозгардонидан изҳори ташвиш менамояд. Он ҳамчунин дар робита бо вучуд надоштани вақти кофӣ ва расмиёти дақиқи мавриди баҳс қарор додани чунин қарорҳо, инчунин аз ҳад зиёд ба кафолатҳои дипломатӣ таъя намудани Давлати узв изҳори нигаронӣ мекунад (моддаҳои 6 ва 7).

Ба Давлати узв лозим аст, ки принсипи қатъии норавоии маҷбуран бозгардониданро мутобиқи моддаҳои 6 ва 7 Паймон риоя намояд, ва таъмин кунад, ки қарорҳо оид ба хориҷ кардан, баргардонидан ё маҷбуран ба ватан бозгардонидан қатъиян тибқи муқаррароти қонунгузори сураат ширад. Дар робита бо ин ба Давлати узв лозим аст, ки дар арзёбии кафолатҳои (ваъдаҳои) дипломатӣ ҳадди аксар эҳтиёткорӣ зоҳир намояд, ва бояд аз таъя ба чунин кафолат дар ҳолатҳое, ки он қодир нест мууроҷиати ин гуна шахсонро баъди бозгаштани онҳо назорат намояд ва дар сурати иҷрои нагардидани ваъдаҳои дипломатӣ тадбирҳои дахлдор андешад, худдорӣ намояд.

13. Сарфи назар аз иттилооӣ дар ҷараёни муколама пешниҳодгардида, Кумита мисли пештара аз хабару гузоришҳо оид ба рабудан (дуздидан) ва ғайриқонунӣ бозгаштани шаҳрвандони Тоҷикистон аз кишварҳои ҳамсоя ба Давлати узв баъди таҳти ҳабси бидуни иртибот бо олами беруна ё дигар намудҳои муносибати бераҳмона қарор доштан, изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 2, 7 ва 9).

Ба Давлати узв лозим аст, ки тамоми изҳороти даъвоҳоро дар хусуси рабудан ва ғайриқонунӣ бозгаштани шаҳрвандони Тоҷикистон таҳқиқ намояд, ва аз иштирок дар чунин бозгардониҳо худдорӣ намояд. Ба Давлати узв зарур аст, ки ҳамчунин ҳама гуна изҳороти марбут бо истифодаи шиканҷа, муносибати бераҳмона ва боздошти худсаронаро таҳқиқ намуда, гунаҳгоронро ба ҷавобгарӣ кашад ва зиёни ба ҷабрдидагону қурбониён расонидашударо ҷуброн намояд.

14. Тағйироти дар соли 2012 ба Кодекси ҷиноятӣ воридкардашударо, ки мафҳуми шиканҷаро тибқи Конвенсияи зидди шиканҷа дар бар мегирад, бо қаноатмандӣ зикр намуда, Кумита дар робита бо амалияи васеъ паҳнгардидаи истифодаи шиканҷа нисбати шахсони аз озодӣ маҳрумкардашуда, аз он ҷумла нисбати ноболиғон изҳорӣ нигаронӣ менамояд. Сарфи назар аз иттилооти пешниҳоднамудаи ҳайати намояндагон, Кумита ҳанӯз ҳам аз хабару гузоришҳо оид ба истифодаи шиканҷа ва муносибати бераҳмона нисбати шахсоне, ки барои мансубият ба ҷунбишҳои (ҳаракатҳои) исломии манъшуда гумонбар мешаванд, изҳори нигаронӣ менамояд. Ғайр аз ин,

Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки: а) таҳқиқоти арзу шикоятҳо нисбати шиканча ва муносибати бераҳмона қаноатманд намебошад; б) механизми мустақили баррасии чунин арзу шикоятҳо вучуд надорад; в) судяҳо дар муурофияҳои судии пешакӣ чунин арзу шикоятҳоро ба инобат намегиранд; г) баёноти таҳти фишор (таҳдид) ба даст овардашуда ҳанӯз ҳам дар судҳо бар хилофи муқаррароти Кодекси муурофиявии ҷиноятӣ ҳамчун далел истифода мешаванд; д) ҳолатҳои гунаҳгор донишҷуи шахсоне мансабдоре, ки амалҳои шиканча содир намудаанд, хеле камшуморанд; ва е) ба ҷабрдидагон аҳёнан зарарти бо онҳо расонидашуда ҷуброн карда мешавад (моддаҳои 2, 7, 10 ва 11).

Ба Давлати узв лозим аст, ки барои аз байн бурдани фарқияти байни амалия ва қонун нисбати шиканча тамоми тадбирҳои заруриро андешад. Он бояд ҳамаи арзу шикоятҳо нисбати шиканча ё муносибати бераҳмонаро тавассути механизми мустақил дақиқан таҳқиқ намояд ва тавассути қонун, ки қонунҳои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ доир ба масъалаҳои тафтиши ҳолатҳои шиканча ва муносибати бераҳмона тавассути ворид намудани омӯзиши Протоколи Истанбул ба ҳамаи барномаҳои таълимӣ таҳти бозомӯзӣ фаро гирифта шаванд. Ба Давлати узв лозим аст, ки таҳқиқоти махсус гузаронида, талаб қунанд, ки судяҳо дар ҷараёни муурофияи пешакӣ чунин арзу шикоятҳоро баррасӣ намоянд ва таҳқиқот таъин қунанд. Он ҳамчунин бояд қарор диҳад, ки судяҳо, тавре ки инро қонунгузори муқаррар намудааст, баёноти таҳти шиканча ба даст овардашударо ҳамчун далел ба инобат нагиранд. Ғайр аз ин, он бояд гунаҳгори эҳтимолиро ба ҷавобгарӣ кашад ва дар сурати гунаҳгор доништа шудан, ба онҳо ҷазоҳои сазовор диҳад ва тавассути зарари ба ҷабрдидагон расонидашударо ҷуброн намояд.

15. Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки ҷазоҳои ҷисмонӣ дар мактабҳо ба таври қатъӣ манъ карда нашудаанд ва ҳанӯз ҳам қобили қабул буда, ҳамчун шакли нигоҳдории интизом аз ҷониби волидон ва парасторон истифода мешаванд (моддаҳои 7 ва 24).

Ба Давлати узв лозим аст, ки тасмимҳои худро, тавре ки дар ҷараёни муколама изҳор карда шуд, пайгирӣ намуда, ба Қонун дар бораи маориф (аз соли 2004) муқаррароте ворид намояд, ки ҷазоҳои ҷисмониро дар мактабҳо қатъӣ манъ манъ меқунанд. Ба Давлати узв ҳамчунин зарур аст, ки ҷиҳати хотима бахшидан ба ҷазоҳои ҷисмонӣ дар ҳама гуна шароит иқдомҳои амалӣ андешад. Он бояд шаклҳои ғайри зӯрваронаи нигоҳдории интизомро ҳамчун алтернатива ба ҷазоҳои ҷисмонӣ ташвиқ намояд, инчунин ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи маърифатнокӣ чорбиниҳои иттилоотиро оид ба таъсири зараровари ҷазоҳои ҷисмонӣ баргузор намояд.

16. Кумита изҳори нигаронӣ менамояд, ки: (а) аксаран ҳолатҳои боздошт бидуни таъхир баъди дастгир кардан дар доираи мӯҳлати муқаррарнамудаи

қонун ба қайд гирифта намешаванд, ки ба истифодаи шиканча ва муносибати бераҳмона бо мақсади ба даст овардани баёноти иқроршавӣ мусоидат мекунад, ва (б) кафолатҳои муурофиавӣ бидуни таъхир баъди ба ҳабс гирифтани шахс, бар хилофи қонун, истифода карда намешаванд, аз ҷумла дастрасӣ ба адвокат, аъзои оила ва кормандони тиббӣ. Кумита, ғайр аз ин, аз он изҳори нигаронӣ манемояд, ки назорати мунтазами ҷойҳои нигоҳдорӣ таҳти ҳабс аз ҷониби ташкилоту созмонҳои мустақили ғайри таъқиби ҷиноятӣ вуҷуд надорад (моддаҳои 7, 9, 10 ва 14).

Ба Давлати узв лозим аст, ки бақайдгирии боздоштшудагонро дар мӯҳлати муқаррарнамудаи қонун кафолат диҳад, ва таъмин намояд, ки ҳама шахсони ба ҳабс гирифташуда, аз ҷумла ноболиғон, тавре ки инро Паймон тақозо менамояд, дар ҳаҷми пурра аз ҳуқуқҳои худ истифода кунанд, аз он ҷумла дастрасӣ ба адвокат, аъзои оила ва кормандони тиббӣ. Он ҳамчунин бояд механизми мустақили тафтиши ҳама ҷойҳои маҳрумӣ аз озодиро аз ҷониби созмонҳои байналмилалӣ башардӯстонаи марбута ва/ё ташкилотҳои ғайриҳуқуматии мустақили миллӣ оид ба ҳуқуқи инсон таъсис диҳад.

17. Кумита аз он, ки шахсони ба ҳабс гирифташуда одатан, қабл аз ба назди суд ҳозир карда шудан, метавонанд то 72 соат боздошт шаванд, ва аз он, ки боздошти тосудии аз ҳад зиёд танҳо бинобар вазнии ҷинояти содирнамуда истифода мешавад, изҳори нигаронӣ менамояд (моддаи 9).

Ба Давлати узв лозим аст таъмин намояд, ки шахсони таҳти ҳабси политсия (милитсия) қарордошта ҳадди аксар дар мӯҳлати 48 соат ба назди суд ҳозир карда шаванд, ва қарори судя оид ба ҳабси пешакӣ ба ҳолатҳои мушаххас, ба монанди хавфи фирор, асоснок карда шаванд, на балки бинобар вазнинии ҷинояти содиргардида.

18. Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки мӯҳлати дар мансаб будани судяҳо маҳдуд буда, онҳо дигар кафолатҳои мустақилият аз ҳокимияти иҷроияро надоранд, ва ҳамчун ниҳоди назорати самараноки прокурорҳо фаъолият намекунанд, он ҳамчунин бинобар хабару гузоришҳо дар мавриди васеъ паҳн гардидани коррупсия дар системаи судӣ изҳори ташвиш менамояд. Ғайр аз ин, Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки адвокатҳо барои иҷрои фаъолияти касбии худ таҳти таъқиб қарор мегиранд, аз даҳолати беруна, хусусан аз ҷониби Вазорати адлия, вобастагӣ доранд, инчунин аз он, ки системаи маблағгузори ёрии ҳуқуқӣ ба шахсони эҳтиёҷманде, ки ба онҳо айбдорӣ ҷиноятӣ пешниҳод карда шудааст, ба талабот ҷавобгӯӣ намебошад (моддаҳои 2, 9 ва 14).

Аз Давлати узв даъват карда мешавад, ки саъю кӯшишҳои худро ҷиҳати ислоҳоти низоми судӣ фаъол гардонад ва оид ба таъмини кафолати салоҳият, мустақилият ва бурдоштани маҳдудияти мӯҳлати дар мансаб будани судяҳо, аз ҷумла тавассути васеъ намудани ваколатҳои онҳо, пардохти музди меҳнати муносиб, ихтисор намудани

ваколатҳои аз ҳад зиёди Мақомоти Прокуратура тадбирҳои муассир андешад. Ба Давлати узв ҳамчунин лозим аст таъмин намояд, ки расмиёт ва критерияҳои дастрасӣ ва шартҳои узвият ба коллегияи адвокатҳо мустақилияти адвокатҳоро таҳти таҳдид қарор надиханд. Ба Давлати узв лозим аст, ки системаи маблағгузори давлатии ёрии ҳуқуқиро барои шахсони эҳтиёҷманд таъсис диҳад.

19. Кумита бори дигар изҳори нигаронӣ менамояд (ССР/СО/84/ТҶК, банди 18), ки судҳои ҳарбӣ мисли пештара барои баррасии парвандаҳои ҷиноятӣ, ки дар онҳо хизматчиёни ҳарбӣ ва шахсони ғайринизомӣ якҷоя айбдор карда мешаванд, салоҳияти ҳуқуқӣ доранд (моддаи 14).

Ба Давлати узв лозим аст, ки бидуни таъхир ҳуқуқи судкунии шахсони ғайринизомиро аз доираи салоҳияти судҳои ҳарбӣ хориҷ кунад.

20. Кумита дар мавриди маҳдудиятҳои қатъии озодии дин (мазҳаб), ки дар Қонун дар бораи озодии вичдон ва иттиҳодияҳои динӣ, Қонун дар бораи масъулияти падару модар дар тарбияи фарзанд, инчунин Кодекси маъмурий муқаррар карда шудаанд, изҳори нигаронӣ менамояд. Он хусусан дар мавриди он, ки қўдакони тоҷик метавонанд танҳо дар муассисаҳои таълимии диние таълим гиранд, ки литсензияи (иҷозатномаи) давлатӣ доранд, қўдакони синни то 7-сола бошад, аз ин ҳуқуқ маҳруманд; ҳамчунин аз он, ки ҳама гуна таҳсилоти динӣ дар хориҷа бояд аз ҷониби давлат иҷозат дода шавад, ва аз он, ки Давлати узв дар назорат кардани фаъолияти иттиҳодияҳои динӣ салоҳияти аз ҳад зиёд дорад, изҳори нигаронӣ менамояд. Кумита дар робита бо он изҳори нигаронии махсус менамояд, ки фаъолияти якҷанд конфессияҳои мазҳабӣ дар Давлати узв пурра манъ карда шудааст, аз ҷумла Шохидони Яхво ва дигар гурӯҳҳои исломӣ ва масеҳӣ (моддаҳои 2, 18, 22).

Ба Давлати узв лозим аст, ки муқаррароти қонунҳои дар боло зикргардидаро, ки ҳуқуқҳои дар моддаи 18 Паймон муқарраршударо аз ҳад зиёд маҳдуд менамоянд, бекор кунад ё тағйир диҳад. Ба Давлати узв зарур аст, ки радкунии таъбизомези худро дар мавриди бақайдгирии баъзе конфессияҳои мазҳабӣ таҷдиди назар намояд.

21. Кумита бори дигар дар робита бо он изҳори нигаронӣ менамояд (ССР/СО/84/ТҶК, банди 20), ки дар Давлати узв ҳуқуқи бинобар эътиқоди мазҳабӣ рад кардани хизмати ҳатмии ҳарбӣ эътироф карда намешавад, инчунин он, ки дар Давлати узв хизмати ҳарбии алтернативӣ вучуд надорад (моддаи 18).

Ба Давлати узв лозим аст барои таъмин намудани он, ки қонун ҳуқуқи шахсони алоҳидаро ба рад кардани хизмати ҳатмии ҳарбӣ эътироф намояд, тадбирҳои зарурӣ андешад, инчунин, агар қобили қабул бошад, хизмати ҳарбии алтернативии ғайримӯҷозотӣ муқаррар намояд.

22. Кумита дар робита бо хабару гузоришҳо дар хусуси он, ки Давлати узв ҳуқуқи озодии баёнро эҳтиром намекунад, изҳори нигаронӣ менамояд. Аз ҷумла Кумита нисбати он изҳори нигаронӣ менамояд, ки Қонуни нав «Дар бораи матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма» (аз соли 2013) барои субъектҳои воситаҳои ахбори омма шартҳои аз ҳад зиёди вобаста ба бақайдгирӣ муқаррар кардааст, ва он, ки журналистон (хабарнигорон) таҳти таҳдид ва ҳамла қарор дода мешаванд, амалияи бастанӣ (масдуд кардани) сомонаҳои ахбороти интернет, инчунин шабакаҳои иҷтимоӣ вучуд дорад, ва он, ки даъвоҳо ба муқобили диффаматсия нисбати воситаҳои ахбори омма ба сифати воситаи тарсонидан пешниҳод карда мешаванд. Бо вучуди қаноатмандии олий аз хориҷ карда шудани моддаи диффаматсия аз Кодекси ҷиноятӣ, Кумита ҳанӯз ҳам аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки дар қонунгузорию ҷиноятӣ муқаррарот оид ба тӯҳмат ва таҳқири президент (моддаи 137) ва таҳқири намоёндагони ҳокимият (моддаи 330(2) вучуд доранд (моддаи 19).

Ба Давлати узв лозим аст таъмин намояд, ки журналистон (хабарнигорон) ва дигар одамон имконият дошта бошанд озодона ҳуқуқҳои худро ба озодии изҳори ақида (баён) мутобиқи Паймон татбиқ намоянд. Дар робита ба ин Давлати узв бояд таъмин намояд, ки одамон ба сомонаҳои интернетӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ бидуни маҳдудиятҳои зиёдатӣ дастрасӣ дошта бошанд, ва на Давлати узв ва на мансабдорон қонун дар бораи диффаматсияро бо мақсади таъкиб ё тарсонидани журналистон (хабарнигорон) истифода наkunанд. Ба Давлати узв зарур аст, ки муқаррароти қонунгузорию худро оид ба тӯҳмат ва таҳқири таҷдиди назар намояд ва бояд тамоми тадбирҳои барои он андешад, ки ҳама гуна маҳдудиятҳои озодии баён ба талаботи қатъии моддаи 19, банди 3 Паймон, ки баъдан дар мулоҳизоти умумии №34 (соли 2011) зикр гардидаанд, пурра ҷавобгӯи бошанд.

23. Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки Қонун дар бораи иттиҳодияҳои ғайридавлатӣ (аз соли 2007) нисбати бақайдгирии иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ шартҳо ва маҳдудиятҳои аз ҳад зиёд муқаррар намудааст ва ба Вазорати адлия ва қоллатҳои аз ҳад зиёди назоратӣ додааст, дар натиҷа ба фаъолияти ҷунин гурӯҳҳо монеаҳо ба вучуд меорад ва расмиёти бақайдгирии онҳоро тӯлонӣ менамояд. Ғайр аз ин, Кумита дар робита бо хабару гузоришҳо дар бораи худсарона бо ҳар асос бастанӣ ташкилотҳои ғайриҳуқуматии ҳифзи ҳуқуқ, бидуни риояи қарорҳои мувофиқӣ ё бо баҳонаи номутобикатӣ ба талаботи техникаи беҳатарӣ изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 22, 25).

Ба Давлати узв лозим аст, ки қонунгузорию худро оид ба танзими бақайдгирии ташкилотҳои ғайриҳуқуматӣ бо Паймон, аз ҷумла бо моддаҳои 22, банди 2 ва 25 мутобиқ гардонад. Ба Давлати узв лозим аст, ки фаъолияти ташкилотҳои ғайриҳуқуматиро ғайриқонунӣ баста шуда

буданд, иҷозат диҳад ва он бояд аз вогузор кардани маҳдудиятҳои аз ҳад зиёд ё таъбизӣ нисбати озодии иттиҳодияҳо худдорӣ намояд.

24. Кумита дар робита ба хабару гузоришҳо оид ба таъқиби ғарази сиёсӣ доштаи сарварони сиёсӣ бо мақсади боздани онҳо аз иштирок дар интиҳоботи оянда изҳори нигаронӣ менамояд. Дар робита ба ин, Кумита хусусан бинобар хабару гузоришҳо оид ба боздошти худсаронаи ҷаноби Зайд Саидов, сарвари ҳизби нави «Тоҷикистони навин» ва махфият дар атрофи парвандаи ӯ дар суд изҳори нигаронӣ менамояд (моддаҳои 9, 14, 25, 26).

Кумита боисрор давлати узвро даъват менамояд, ки ба ташаккули фарҳанги плюрализми (гуногунандешии) сиёсӣ мусоидат кунад, ва, бо ин мақсад, аз таъқиби ҳизбҳо ва гурӯҳҳои сиёсии оппозитсионӣ, ки нисбат ба ҳизби ҳоким ақидаи сиёсии муҳолиф доранд, худдорӣ намояд. Давлати узв бояд таъмин намояд, ки ба ҷаноби Саидов ҳуқуқ ба озодии шахсӣ ва баррасии одилонаи судӣ, аз ҷумла ҳуқуқ ба баррасии ошкорои парвандаи ӯ кафолат дода шавад.

25. Бо тазаккури он, ки гурӯҳҳои ақаллият, аз ҷумла ақаллиятҳои миллӣ, ҳуқуқ доранд бидуни монеаҳои ҳуқуқӣ дар ҳаёти сиёсии Давлати узв иштирок намоянд, Кумита аз он изҳори нигаронӣ менамояд, ки дар асл (воқеият) иштироки онҳо дар раванди қабули қарорҳо аз ҷониби мақомоти ҳокимият, хусусан дар палатаҳои парламент (Маҷлис), хеле маҳдуд аст (моддаҳои 26, 27).

Ба Давлати узв лозим аст, ки саъю кӯшишҳои худро оид ба ҳавасмандгардонии иштироки ақаллиятҳо дар ҳаёти сиёсӣ ва қабули қарорҳо аз ҷониби мақомоти ҳокимият фаъол гардонад. Ба Давлати узв пешниҳод карда мешавад, ки дар гузориши даврии минбаъдаи худ дар бораи намоёндагии ақаллиятҳои миллӣ дар мақомоти сиёсӣ ва мансабҳои роҳбарӣ маълумот манзур намояд.

26. Ба Давлати узв лозим аст, ки интишори васеи Паймон, ду Протоколи иловагӣ ба Паймон, матни Гузориши даврии дуҷуми кишвар, ҷавобҳои хаттии пешниҳоднамудаи он ба саволномаи тартибдодаи Кумита ва мулоҳизоти ҷамъбасти мазкурро, бо мақсади баланд бардоштани сатҳи огоҳии кормандони мақомоти судӣ, қонунгузорӣ ва мақомоти маъмурӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ, ташкилоту созмонҳои ғайридавлатии дар кишвар фаъолиятдошта, инчунин доираи васеи аҳли ҷомеа таъмин намояд. Кумита ҳамчунин пешниҳод менамояд, ки тарҷумаи гузориш ва мулоҳизоти ҷамъбастӣ ба дигар забонҳои расмии Давлати узв дастрас карда шавад. Кумита ғайр аз ин аз Давлати узв хоҳиш менамояд, ки ҳангоми таҳия гузориши даврии сеюми худ бо доираи васеи аҳли ҷомеа ва ташкилоту созмонҳои ғайридавлатӣ машваратҳо баргузор намояд.

27. Мутобиқи қоидаи 71, банди 5 Расмиёти қоидаҳои Кумита, ба Давлати узв лозим аст, ки дар муддати як сол доир ба иҷрои тавсияҳои Кумита, ки дар бандҳои 16, 18 ва 23 боло баён карда шудаанд, иттилооти дахлдор пешниҳод намояд.

28. Кумита аз Давлати узв хоҳиш менамояд дар гузориши даври минбаъдаи худ, ки бояд **26 июли соли 2017** пешниҳод карда шавад, доир ба иҷрои тамоми тавсияҳо ва дар маҷмӯъ Паймон иттилооти мушаххас, наватарин манзур намояд.

Кумитаи ҳуқуқи инсонии СММ